

Szerkesztőség, kiadó-
hivatal és nyomda
Máj-Kolozsvár, Etr. Szer-
a. Póp. — Brassai-utca 16

UJ KELET

KIS-ÉRTESÍTŐKAI-NAPILAP

1071
2211

Lejár
Hermann Goldschmidt ur

Wien

I. Wolfzelle 11

V. évfolyam, 232. szám

Ciuj (Kolozsvár) 5683. Tisri 30

1922 október 22. Vasárnap

Lloyd George és Bonar Law

— Külpolitikai figyelő —

Musztafa Kemál pasa három nagy győzelmet aratott. Az egyik győzelme: kiverte a görög hadsereget Kisziából, a másik: megbuktatta Konstantin királyt. Harmadik és legnagyobb győzelme: lemondásra kényszerítette Lloyd George-t és kormányát. Musztafa Kemál maga sem hitte talán, amikor koncentrált támadását a görögök ellen megkezdte, hogy a kő, amelyet elhajított, Londonig repül és Lloyd George-t találja. Az események Lloyd George bukásával nem jutottak nyugvópontra, ellenkezőleg, mintha csak most kezdődőnének. Lloyd George egyideig stabil pontja volt az európai politikának. Igaz, hogy ez a stabilitás Génau óta megrendült, de ha nem jön közbe Kemál győzelme, talán újra megszilárdul Lloyd George helyzete. A keleti bonyodalom az angol premier megazult helyzetét még tovább tetta, nem kellett hozzá, csak egy kis pártforradalom odahaza és az egykor oly hatalmas brit államférfi máról holnapra dögtött országban, akibe a „Daily Mail” ezekkel a szavakkal rug bele: „A Stuartok uralkodása óta nem volt népszerűtlenebb kormányzat, mint a Lloyd Georgeé.”

Ami persze túlzás. A „Daily Mail” a „Times”-szel együtt még Northcliffe öccséből kifolyólag vehemes ellenfele Lloyd George-nak. Természetes, hogy ezek a lapok Lloyd George bukásával fellélegzenek, mert a maguk ellenzéki álláspontjának a győzelmét látják. Hogy az ellenzéki állásponttal Nagybritánia is győzedelmeskedni fog, ez ma már kétséges. Lloyd George nem volt mindent átfogó politikusi tehetség, de kétségtelen, hogy egyik legjelentősebb figurája az angol történelemnek. Nagybritánia történelmi korszaka legsúlyosabb éveiben kormányozta a kormányhajtó: Seydlitz és Charydiszek között hihetetlen ügyességgel vezette. A háború követő időszakban kitűnő kvalitásokkal nem egy kellemetlen sőt veszélyes helyzetből mentette ki az országot. A háborus győzelem után legnagyobb győzelmeit a munkásság tömegstrájkjácak a letörésével aratta. Olyan kiváló taktikus, hogy a munkásságot sem készeníti el a végsőig, nem mérgezi maga ellen őket, sőt ha kell, maga mögé állítja erős tömegeiket. Legszimpatikusabb akkor volt az angol demokrácia előtt, amikor felvetette Európa újraépítésének a programját és a génuai konferencia tervét. A génuai konferenciába beleszólt. Ott erősebb akaratok dolgoztak ellene és a bukásának kezdete, miután már tegnap is kifejtették s amit most Londonból érkezett táviratok is beismerik, Génauban keltzódik. A francia lapok is bizonyos önhittséggel állapítják meg, hogy Lloyd George-t Poincaré bűntudata meg. Amiből annyi igaz, hogy Poincaré kezdte, Kemál folytatta, Bonar Law befejezte.

Mintegy másfél évvel ezelőt, amikor Lloyd George az aóházban elbususztatja Bonar Law-t, aki a Lloyd George-kormányának éveken át alsóházi minisztere volt, a könnyekig meghatódott és így szólt: Bonar Law legjobb barátom és legkiválóbb

munkatársam volt. Bonar Law akkor egészségügyi okokból távozott és vonult vissza a politikától. Egy évvel tovább megmaradt a visszavonultságban és nem hallatta szavát. Csak néhány hónappal ezelőt az angol-francia viszony megrendülésének utóbbi napjában emelkedett szólásra egy angol-francia banketten, fehér abross mellett. Nem mondott sokat, csak annyit, hogy a francia barátságot ápolni kell, de az a nem-szókat azokban a napokban, amikor Lloyd George véres harcokat folytatott Poincaréval s már-már a szakításról beszéltek, több volt a kelleténél. Bonar Law ezzel a pohárköszöntővel nyitott Lloyd George ellen foglalt állást. A franciák siettek is javukra könyveltetni ezt az állásfoglalást, Lloyd George pedig megtudta, hogy az ő egykori barátja és fagyvertársa elfordult tőle. Innen lehetett megtudni, hogy Lloyd George tekintélye odahaza Angliában kezd alább esni. Most aztán, hogy Kisziában és Konstantinápolyban és Mudániában és Párisban az egyik visszavonulás után a másikat kellett elszervevnie az angol politikának, végkép aláhangyaltott s nemrég még zenitán álló Lloyd George-t tekintély. Anglia pedig legjobb fiait is feláldozza és Anglia legjobb fiait is feláldozzák magukat és a maguk tekintélyét, ha az ország tekintélyét kezdik vitássa tenni.

Lloyd George békepolitikát folytatott, kékét és pacifizmust hirdetett, de Kemál győzelme folytán olyan helyzetbe sodródott, hogy kénytelen lett volna háborút kezdeni. De a keleti háborúval felsült. Ezt a háborút Anglia nem akarta egyedül lefolytatni. Nem mintha nem tehetné volna, de mert Anglia történetében tradíció, hogy a kontinensen nem kezd háborút egyedül. Az angol-francia hadjáratok, az ugyasveszett százéves háború óta nincs rá példa, hogy Anglia egy európai országot elszigetelve, splendid izolation, megtámadott volna. Az új konstantinápolyi és dardanellai hadjáratokat is csak úgy csinálta volna meg, ha Franciaország és Olaszország támogatják, ha a gyarmatok segítik és ha ezenkívül az érdekelte Balkán-államokat, így Romániát és Jugoszláviát bevonhatják. De Franciaország, amely Kemálnak szövetségese, nem volt kapható a Kemál-ellenes háborúra. Olaszország se óhajtott görög érdekekért harcolni. Románia se állott köztélnak, sőt Jugoszlávia sem. Mit volt mit tenni, Lloyd George meg fújta a takarodót: nem akar háborút. És visszavonul Csanakban, Mudániában, Párisban, mindegyiket. Hogy ez a visszavonulás őt magát is lesodorja a nyeregéből, erre nyilvan már akkor gondolt. Nem hiszta, hogy a világsajtót hetek óta bejárja a hír, hogy megbukik Lloyd George. Ez a hír nem épen új, nemegyszer országtették fel Lloyd George politikai ellenfelei kísérleti ballou gyanánt, de most végre komoly volt.

Páris ujjong, megint egy győzelem. A francia kamarában éljenzéssel és hurrával fogadják a hírt. A francia kamara siet bizalmat szavazni Poincaré-nak. De a komoly

francia politika kezd aggódni. Igaz ugyan, hogy Bonar Law francia barát, igaz, hogy Lloyd George a végsőig kiélazte a francia-angol viszonyt, de viszont ki biztosítja a franciákat arról, hogy Bonar Law valóban miniszterelnök lesz. Ha el is vállalja a megbízatást és ha sikerül is minisztereket kapnia, ki biztosít arról, hogy kormányképes is lesz. Igen valószínű, hogy az angol válság Lloyd George bukásával nem befejeződött, de megkezdődött. Még csak most lesz igazán krízis. Az unionista Bonar Law nincs nyére a konzervatívoknak, a konzervatívok viszont szaktionáltak a liberálisokkal. S a két-három veszekedő polgári párt mögött kezd

mint félelmetes hatalom a magasba emelkedni a munkások pártja, a Labour-Party. Bonar Law most úgy akar a kenyelmeitelen helyzetből menekülni, hogy a választásokat elhalasztja januárig. Addig kormányozni akar, elintézi a függő ügyeket, az ir kérdést és a keleti problémát, arra gondolva, hogyha ezeket elintézi, megerősödik, népszerűvé válik és talán kormányképes is. De ha nem intézi el? Ha a keleti kérdés még inkább elmérgesedik? Ugy látszik, ez a helyzet feyegor, Kemálék most Lloyd George bukása után tízenegyzsúlyos pontot terjesztnek a békekonzferencia elé, ezek a pontok nehéz próbára tesszik Nagybritániát és új kormányát.

Maniu megegyezett Mihalacheval

Hétfőn összeül a parlament

— Az Uj Kelet tudóstíjtától —

Bukaresiből táviratozzák, hogy a koronázás miatt megszakított rendkívüli ülésszak újból megnyílik. Hétfőn délután kezdődnek a parlament érdemleges tárgyalásai. Ezt megelőzőleg a kormánypart értekezletet tart, amelyen a parlament részletes munkaprogramját fogják megállapítani. Egy másik jelentés szerint az Adeverul ama értesülésére, hogy Brătianu miniszterelnök betegsége miatt hosszabb időre Párisba utazik, a kormány egyik tagja kijelentette, hogy a miniszterelnök tényleg betegeskedett, egészségi állapota azonban nem ad okot semmiféle aggodalomra és így most

nem utazik külföldre.

Es a hír arra enged következtetni, hogy a helyzet komoly és a miniszterelnök indja, hogy utazásával bizonyára komplikációk állanak be annál is inkább, mert — amint Bukarestből jelentik —

Maniu megegyezett Mihalacheval.

A parasztpárt — szót a „Lupta” értesülése — és az erdélyi nemzeti párt elyben már megállapodásra jutott. A feltételeket most összegezzük meg és valdszintűleg meg a végleg megkötik a két párt közötti egyezményt, amely a kooperációt szabályozza, bár egy másik hír szerint Mihalache és Maniu között a tárgyalások még nem értek véget és azokat a jövő heten folytatni fogják. A megbeszélések csak a közös ellenségi harcra irányultak, nem pedig egy ellenségi kormányalakítás esetére szóló kooperációra.

Maniu Gyula egyébként tegnap hosszabb tárgyalást folytatott Peli-vanzal, a beszarabiai parasztpárt vezetőjével, a nemzeti pártnak Beszarabiában megindítandó akciójával kapcsolatban. Bukarestben már javában folynak az ott megalakítandó csoport előkészületei. Vasile Dimitripol, a főváros egyik legismertebb tagja, kötelezettséget vállalt egy száslagu csoport alakítására, mely felvételét kéré a nemzeti pártba. A klub elnöke valdszintűleg Toma Stelian lesz. Jorga lapja, a „Neamul Romanesc” úgy tudja, hogy esetében

a nemzeti párt központi bizottsága Bukaresibe teszi át a székhelyét és Maniu is a fővárosban fog letele-

pedni. Ezt a hírt azonban az erdélyiek megcáfolták.

A parasztpárttal való megegyezést a kormány azzal szeretné egyenlyozni, hogy a „Viitorul”-ben leköli a szófiai „Revue Universelle” egyik cikket, amelyben Stambulinsky bulgár miniszterelnök azt írja, hogy a dorudzeai parasztság két képviselőjének húszezer levél adott egy nagyobb összeg elfüggekése. De hogy két levél úszon egy csepásra, a kormány lapja hveszen kiél Vajda-Vosvod Sándor ellen karánbeszi beszéde miatt, amelyben hangsúlyozta, hogy a nemzeti párt a legteljesebb jóindulattal van a kisebbségek iránt és nem fogja hagyni, hogy Brătianu leigázza őket. Azt a vádat emeli a „Viitorul” Vajda ellen, hogy „ez az ember, aki Erdély és Bánát felszabadítása ellen dolgozott, most hatalma alá akarja gyűrni ezeket az országrészeket azoknak a segítségével, akik a nemzetiségeket lásitják.” Végső konkluzióban a kormány hivatalosa megállapítja, hogy amit Vajda mondott, egy betegelméjű ember kijelentései voltak.

Nem érdektelen dolog, hogy az alig politizáló „Dimineata” védelmébe vessi a kolozsvári román diákokat, akik a koronázási ünnepek alatt fátylármenetben a nemzeti párt mellett tüntettek. Eset a „Viitorul” indignálódva felhívta a közoktatásügyi miniszter figyelmét, tiltsa meg, hogy a d'akság politikáján. A „Dimineata” ironikusan jegyzi meg erre: „Bizonyos, ha ez a manifesztáció a kormány mellett történt volna a nemzeti párt ellen, a hivatalos lap más véleményen volna és politikai rovatában dicsőhymuszokat szegett volna a kolozsvári diákság állampolgári bátarságáról.”

Kemál tízenegyzsúlyos pontja

Konstantinápoly, október 21. Nyilvánosságra jutott az a 14 pont, melynek alapján Kemál a békekonzferencián tárgyalni kíván. 1. Dardanellák. 2. Konstantinápoly. 3. Kspituláció. 4. Kisebbségek kisebbségek. 5. Görögország és Sörbörország között. 6. Kurd területek. 7. Arab országrészek függelősége. 8. Bagdadi vasút. 9. Macedónia autonómiaja szabad kikötővel Szerbia számára. Keletrácia autonómiaja vagy annexiója Dedeagazossal. 10. Demotika visszadása, amely Keletrácia részének tekintendő. 11. Anatolisz szigetei. 12. Török állami adósságok ellenőrzése. 13. Jovátétel. 14. Kalifátus. 15. Több török cirkáló visszadása, melyek Görögországban az angol flottához kerültek.

Halide Nanim a legendás angorai amazon

Egy örmény írónő elmondja a török Jeanne d'Arc élettörténetét

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Néhány nappal ezelőtt közölte az Uj Kelet James de Coquet francia újságírónak a Figaróban megjelent érdekes beszélgetését Halide Nanimmal, a hirtelen támadt új Jeanne d'Arc-al, aki a diadalmas török hadsereg női főhadnagya. A világsajtó hetek óta visszhangzik ennek a kivételes nőnek csodákkal határos eseményeivel. Keleten legendák kelnek szárnyra a hős asszony viselt dolgairól. Most a londoni "Times" közöl cikksorozatát Halide Nanimról. Többek között egy híres örmény írónő, aki Halide Nanimnak oszállytársa volt, ismerteti az angorai amazon nem épen mindennapi életét:

— Engedje meg, — írja a "Times" szerkesztőjének — hogy a törökök hős asszonyáról, Halide Nanimról, akit itt és Amerikában a török Jeanne d'Arc-nak hívnak, egyet-mást, aminek történelmi igazságáért vállalom a felelősséget, tárgyilagosan megírassak.

Halide Nanimot személyesen ismerem. Konstantinápolyban egy intézetben nevelkedtünk, az amerikaiak leány-kollégiumában. Nemcsak Halide, de két huga is: Bekiz és Nigiar ide jártak. Az apjuk: Ediw bey magasállású állami hivatalnok volt, akit a haladó törökök közbe szántottak, jóllehet, hogy Abaul Hamid szultán odasójtó híve volt és kitartóan azt a politikát védelmezte, amely később a birodalom összeomlását okozta. A testvérek gyöngéden szeretők egymást, de az európai testvérek összeforrtasága nélkül, mert mindegyik más-más anyától született és így a hárem más-más osztályában nőttek fel.

A török leányok általában rossz diákok. Az ő számukra nem túlságosan komoly intézmény az iskola. Ide inkább csak divatból járnak, nem pedig a művelődési ösztön kényszerítéséből. De Halide Nanim kivétel volt. Bámulatos energiával tanult és az iskola jutalmait majdnem mindig 5 nyerte el. Már diákkorában ki-kütközött belőle valami apostoli szenvedély és már az iskola padjai között égett, olyan eszmék mellett, amelyek a tradícióval vakmerően ellenkeztek. Utálta a hárem-életet. Nagyszerű szónoki képességeit, amelyekkel később durva katonákra is hatni tudott, ezen a témán próbálta ki. Látni persze akkor még nem merészt és elfojtott haraggal követte minden pénteken az eunuchjait, akik őt is hűgait hazakisérték, más-más hárembe mindegyiket.

Alig hogy iskolai tanulmányait befejezte, férjhez ment. Az új Törökország legismertebb és legműveltebb publicistájának lett a felesége, azt hitte, boldog lesz. De csalódott. A férje csak kifelé hirdette az eszméket, érzelmei a régi világban gyökerestek. Egyszer bejelentette Nanimnak, hogy még egy asszonyt hoz a hárembe. Halide még aznap elhagyta és megindította a válókeresetet.

A pályája és a híre akkor lendült nagy ívben fölfelé. Erőteljes harcot kezdett a nyilvánosság előtt a hárem ellen és a műveltebb asszonyok tömegesen hozzászóltak hozzá. A konstantinápolyi amerikai kolónia erőteljesen támogatta. Mitingsket rendezett és tüzes előadásával mindenkit magával ragadott.

Nanim tipikus hárem-virág, de csak a külsőre nézve. Kicsiny, finom és nem s. Sápadt, szép arcát még sápadtabbnak látszik az arany-színtűre festett hajkorona alatt, amely

homlokára szülősedik. Az egész lénye kedves, simulékony és behízalgó. De ha a szószékre lépett, magváltozott. A szelid hurból kiforró az asszony-sorsok nagy haragja és a szenvedély ömaga fölé emelte. Olyan volt, mint egy ókori zsidó próféta. Csodálatos lángolások lobogtak ki a beszédéből. A fantáziája plasztikus képeket szeszített ragyogóra, minden szavában a megfogható élet dübörgött. Ellenállhatatlan volt mikor beszélt az elnyomók, a barbár törvények és az ország ostoba institúciói ellen, amelyek rabzolgaságban tartják a török nemzetet. Látható és harora ingerelt. És a tábora, valahányszor fölépített, megnövekedett. A hivatalos Törökország reszketett tőle.

Nem sok idő után az ifjú-török mozgalom lelke lett. Különösen a mongolom határozott rajongói érte. Ew-ber bej, Talat pasa és Dzemál pasa imádták. Dzemál passával valóssággal összeforrt. Azt mesélik, hogy az ő házában élt, mikor Dzemál pasa, mint Sairia diktátora, Damaszkuszban lakott.

Egészen bizonyos, hogy szörnyű örmény-mészárlásokat Nanim indította. Dzemál pasa semmire volt, csak az angyal-démon rabzolgája és vak végrehajtója az ő akaratának.

En magam örmény vagyok és keresztény. En nem tudok úgy lelkesedni Halide Nanimért, mint az európai és amerikai újságírók. De elismerem, mindenki elismerheti, hogy egy csodálatos asszony ez a Halide, a törökök megérdemelten imádják és ha a török Jeanne d'Arcnak hívják, hát erre bőségesen rászolgált.

Mikor Angorában megalkant az ellenkormány és a török nacionalisták élére Kemál pasa került, Halide Angorába ment és itt épen olyan szerepet játszott Kemál kabinetjében, mint ezelőtt a Dzemál passában. Kemál pasa meg-hajolt lebirhatlan tekintélye előtt és megalkuvással a befolyása alá rendelte magát. Semmitse tett, semmitse tehetett Halide beleegyezése nélkül. Ha más volt is a politikai meggyőződése, engedelmessége kellett. A kormányban és a vezérkarban Halide parancsol.

A hadsereg nem Kemál pasa, hanem Halide Nanim befolyása alatt állt és szemének egyetlen rebbenésével felborította a legmondosabban kidolgozott terveket és olyan hadműveletekre kényszerítette a vezérkart, amelyeket ő akart.

A generálisok, a tisztek és a közigazgatás is tisztelték Halidét. Ugy tekintenek rá, mint egy szentre és igazi török fanatizmussal hiszik, hogy ember-föltöti erő van a lelkében és Allah azért küldte a földre, hogy fölszabadítsa a török nemzetet.

Csodának csak az nézheti a török győzelme, aki nem látta és hallotta ezt az asszonyt. Akik ismerik, tudják, hogy kellett győznie a török seregnek, mert Halide lelkesítette.

A szövetségesek mindig két front ellen küzdöttek: a török hadsereg ellen, amely nem túlságosan erős volt és Halide ellen, aki erősebb volt, mint két hadsereg. Ahogy istenítették a törökök,

Rókat és más fest az Unio gőzmosógár Kolozsvár

Markovits F. ékszerész, Cluj, Wesselényi-utca 20. sz.

Arany-ézüst ékszerek, kinczést és ézüst dísz tárgyak választéka. Szolid és pontos kiszolgálás. Tört aranyat, ézüstöt, brillánst legmagasabb napi áron veszek. 1922

ugy gyűlölték őt a szövetségesek. Egyszer elfogták. (Dzemál pasa akkor elmenekült.) De ahelyett, hogy börtönbe vetették volna, Malta szigetére internálták. De Halide megszökött és visszament Angorába. A görögök vereségét neki köszönhetik a szövetségesek, úgy a maguk rövidlátásának, hogy nem tették értelmiatanná, amikor megtehették volna.

Hallom, hogy amerikai asszonyok felolvasó körre hívták meg Halidét. Hát én csak azt szeretném, ha már meginvitálták, addig meg ne hallgassák, amíg azzal a váddal szemben, hogy az utolsó örmény-üldözések, amelyek

kegyetlenségben az előbbiek fölülmúltak, tisztára nem mossák magát.

A cikket ezzel végzi Aghavnie Jeghenien. És Halide Nanim legendás alakja még legendásabb, mint amilyen eddig volt. Az anglia ladyk ugyan nem merik Londonba hívti, hogy lássák és hallgassák, de hogy megismerhessék, arról nem mondanak le. Amerikai körutjának első állomásán angol nők lesznek a hallgatói. Az arisztokrácia hölgyei Amerikába hajónak, a királdala egy vagyona kerül, de látni és hallgatni a török Jeanne d'Arcot sok pénzt és sok fáradságot is érdemel.

Meg akarták gyilkolni Wirth kancellárt

Berlin, okt. 21. Wirth birodalmi kancellár ellen merényletet akartak elkövetni, amelyet az utolsó pillanatban sikerült megakadályozni.

Loebe birodalmi gyűlési elnök közölte a Reichstaggal, hogy bizonyos okok szükségessé tették a kancellár életének megvédelmezésére fogantatott rendszabályok szigorítását.

Wirth kancellár, aki az ülésen hosszabb beszédet mondott, beszéde végén közölte, hogy egy gyanús egyént letartóztattak, aki bevallotta, hogy merényletet akart elkövetni ellene. Az összeesküvés számai ugyanazon körökhöz vezetnek, amelyek Rathenau meggyilkolásának értelmi szerzői. A vizsgálat érdekében az eddigi részleteket egyelőre titokban tartják.

A parlament többsége nagy órációban részesítette Wirth kancellárt.

Ebert 1925 június 30-ig elnök marad

Berlin, október 21. A birodalmi gyűlés ma tárgyalta a szociáldemokraták javaslatát, hogy Ebert köztársasági elnök elnöki tisztét 1925 június 30-ig meghosszabbítsák. A javaslat ellen különösen a nacionalisták intettek heves támadást, amelyre Wirth kancellár válaszolt. A Reichsrath többsége második olvasásban is megszavazta a javaslatot, amelynek harmadik olvasása kedden lesz.

Barthou jóváteveli bélyeji Németország ellen

Páris, október 21. Barthou a jóváteveli bizottság alá terjesztette a német fiutésekről szóló francia javaslatot. Fra clausurát javasolja, hogy Németország pénzügyeit helyezze haladéktalanul hitelezői ellenőrzése alá

és tegyék meg a szükséges intézkedéseket a német költségvetések egyensúlyosa végett úgy, hogy a költségvetésbe felvegyék a jóvátevelre vonatkozó költségeket is, valamint a jóvátevel adósságok törlesztésének amortizációjához szükséges költségek kamattérítései is. Követeli továbbá a javaslat, hogy tiltsák meg a Reichsbank által kibocsátott kincstári bonok lezámítását, helyezzeik ellenőrzés alá a bank janykibocsátását és a Reichsbankot, akadályozzák meg a német nagytőke kivándorlását és tegyék meg a szükséges intézkedéseket a Reichsbank érfedezelésének emelésére.

Amerika nem zárkózik el Európa ügyeitől

Páris, október 21. Harding elnök egy nyílt levélben kijelenti, hogy az a nézet, hogy az Egyesült Államok rezervátum foznak viselkedni a világ eseményeivel szemben. Hoover kereskedelmi miniszter kijelent

tette, hogy a szövetségesek nem teljesítik Amerikától kapott háborús kölcsönök visszatérítését, és megrendítene a nemzetközi hitel épületét.

Ezzel kapcsolatban Newyorkból jelentik, hogy Anglia eddig a háborus adósságának felét kifizette Amerikának. Novemberben újabb tízezer dollár részletet fog Anglia fizetni. Hír szerint Harding a fel folyamán nemzetközi konferenciát akar összehívni az európai ügyek megbeszélésére.

Rathenau gyilkosai akarták megölni Wirthet.

A késő esti órákban kapjuk Berlinből a következő táviratot:

Berlin, október 21. A főváros rendőrsége véletlen folytán nemcsak egyetlen merénylet nyomára jutott, hanem a kancellár élete ellen tervezett merénylettersorozatot fedezett fel. Egy előkelő fiatalember, akinek a nevét nem közlik, megbírást kapott asztaltól, akik a Rathenau-elleni merényletet tervezték, hogy a kancellárt, magas vördjéért, megölje. A fiatalember eleinte vállalta a gyilkosságot, később azonban ellátta a megbírástól és a jobboldali politikai körökben a folyó "robbantás" előkészületeiről jelentést tett a rendőrségnek. A nyomozás tovább tart.

Kifizetik a belföldi kincstári bonokat. Bukarestből jelentik: A 10.000 leian felüli esedékes belföldi kincstári bonok ügyében a pénzügyminiszter uszította a leépítéstárat, hogy a bonokat fizesék ki. Azok tehát, akiknek ilyen bonok vannak tulajdonában, tartoznak eseket a közadóssági igazgatóságokhoz benyújtani, amelyek utasítják az állampénztárat a bonok tőkeértékének azonnali kifizetésére.

Minden cionistának el kell olvasnia Nachum Szokolov művét, az "Uj Zsidó" t.

Háziasszonyok figyelmebe
Ne mosson otthon!
Házi fehérneműket mosni és mángorolni kilogrammonként olcsón elváltaja a „Kristály” gőzmosógár Cluj.

Kivánatra nagyobb mennyiségért kocsit küldünk. Telefon 500

Még sehol és soha nem voltak kaphatók készen olyan kitűnő öltönyök, felöltők, fluruhák, mint most 1433 KATZ és MENDEL cégnél Cluj, Főter 10 sz. Szövetek nagy választékban

Tűzifa házhoz szállítva: 4 méter vegyes 500 lei, 4 méter hasábos bükk vagy tölgy 650 lei, 100 kg. hasábos bükk vagy tölgy aprítva 40 lei, 100 kg. vegyes 84 lei. Telefonszámok 401-290

Frenkel Mór fatelepe

Felépít a lakás... kér. A

— E kérdése az olvasó... man-ház volt ké... hogy ő, a közása he

— Mi a legtöbb... ma is. E de szinté... ből szá... sokan... tették. O aki abból... readeirt... igazgató... tönkrema... hára van... nek fog... télyes ke... övök vol... üzlete, a... lakó, Ko... sure köi... keresi fel... sujtotta... ségeinek... ma is ot... a Nem... tól való

A ház el... lenség ol... van Mos... keresked... nek, osv... keresked... tulajdono... részén a

— Go... lád arról, csélen es... don lehet

— Ez... kiefralte... után öze... védjét, d... Károlyho... ezer lei... majd nek... hogy az... nát elvit... maradt. I... s-miffel... írtéséről... dönteni.

Még e... közöny... egyik... a

Gráb szil... lakott... ház ösz... nyörgés... szerencse... palotáján... el butora... jutott es... ról csak... E eknél... azok is... erejéből... legálább... Neumann... vanü m... tisztvisel... mekével... most dré... esaládja... meg. O... hosszu é... hársban é... cipész vo... kasában... hástárs... most kol

FAV

Hogyan akarja kisémmizni báró Neumann a lakóit

Felépíti a házat, de tíz évre előre ki kell fizetni a lakásokat. Huszezer és tizenötezer lei évi bért kér. A Neumann-család kára biztosításban megtérül

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Arad, október 17.

— És mi történt azután? — kérdezte az informátoromtól, aki, mint az olvasó emlékszik, az aradi Neumann-ház beomlása miatt az anyósát volt kénytelen kiköltöztetni fűrészházába, a családjával. Aradon, foglalkozása helyén maradhaszon.

— Mint említem — folytatta — a legtöbb lakó hajléktalanul van még ma is. Ennek következtében és más, de szintén kizárólag az összeomlásból származó körülmények folytán sokan az existenciájukat is elvesztették. Ösv. Nagy Farkasné például, aki abból élt, hogy poppásan be-rendezett lakását Heralamb bank-igazgatónak adta bérbe, teljesen tönkrement. Mintegy hatszázezer lei kára van. Ugy hírlík, házevezetőnek fog meozi. Pedig Nagyré tekintélyes kereskedőnek az özvegye, az övék volt Arad legismertebb fűszerüzlete, a Nagy Farkas-cég. Egy másik lakó, Koha szobafestő olyan megszűre költözött ki, hogy senki nem keresi fel. De rendkívül érzékeny kár sújtotta a Neumann-ház fizethelyi ségeinek bérletit is, akik ugyas még ma is ott árulnak, de akiket

a Neumann-ház további beomlásától való félelem miatt, senki nem mer megközelíteni.

A ház előtt, egyébként, a szerencsétlenség óta állandó rendőri szolgálat van. Most arról van szó, hogy három kereskedőnek: a Berta Tesvérek cégnek, ösv. Schwartz Mórnak fűszerkereskedőnek és egy kalposüllet tulajdonosának, Arad valamelyik más részén a város bódét fog falállítani.

— Gondoskodott a Neumann-család arról, hogy ezeknek a szerencsétlen embereknek valamilyen módon lehetővé tegye a tspráálást?

— Ezt eddig egy esetben sem kísérlete meg. Sőt. Az összeomlás után özvegy Nagyré elüldötte ügyvédjét, dr. Steinitzer Pált Neumann Károlyhoz, akit kért, adjon neki tízezer lei előleget, hiszen amugy is jár majd neki kárértés. Hivatkozott arra, hogy az összeomlás az egész vagyont elvitte és teljesen pénz nélkül maradt. Neumann kijelentette, hogy semmiféle előleget nem ad. A kárértésről pedig majd a bíróság fog dönteni.

Még ennél is felháborítóbb az a közöny, amellyel Neumann egyik Gráb nevű hivatalnokának a nyomeróságát elnézi.

Gráb szintén a báró család házában lakott fiatal feleségével. Amikor a ház összeomlott, Neumann nagy könyörgés után megengedte, hogy a szerencsétlen ember a bárók másik palotájának kapualja alatt helyezze el butorait. De egy pillanatig sem jutott eszébe, hogy tizenöt szobájából csak egyet is felajánlja neki. Eknél az emberekkel talán még azok is jobban jártak, akik a maguk erejéből néztek új hajlék után, mert legalább nem kellett eissenvedni Neumannék fenhéjjázó, szivtelen, parvenü megatartásá. Bokor Alsos tisztviselő feleségével és két gyermekével került az utcára. A férfi most drága árért szállodában lakik, családja pedig leányánál húzódott meg. Ösv. Lardauer Sámuelné, aki hosszu évekig lakott a Neumann-házban és a férje közbecsülésében álló cipész volt, a nővérénél él. Régi lakásában kosztos gyerekeket tartott, háztartását a koszipézekből fedezte, most koldusboton van.

— A báró család tehát senkisémmizni segített?

— Nem segített senki. Pedig ötszázmillió lei tényleges vagyona van.

E után azt mondja el informátorunk, Neumannék hogyan akarják a házat rendbehozni és ezzel kapcsolatban, hogy akarják kijátszani a felépítendő új lakásokból a régi lakókat.

— A lakóknak egzisztenciális érdeke, hogy a Neumann-házba visszaköltözhesselek, vagy megfelelő új lakást kapjanak. Erre a célra két eshetőség adódik: vagy renoválják Neumannék a régi házat, vagy pedig teljesen újat építenek. A prefektus kijelentette, minden esztől igénybe fog venni, hogy Neumannékat az összeomlott ház valamilyen módon való restaurálására bírja. Neumannék már folytattak is tárgyalást építésszel és az elkészített tervek szerint a renoválás nyolc millió leibe, egy új ház felépítése pedig harmincmillió leibe kerülne. Neumannék megbízható értesítést szertart, az újraépítés mellett döntöttek és Sinner mérnökkel már meg is csináltatták az új épület tervrajzát. Az új ház felépítésére azonban egy különös módot akarnak igénybe venni. Neumannék az építkezési költségek nagyrészét a Neumann-ház leendő lakóitól akarják beszédelni és azt is kijelentették, hogy ha új házat építenek,

a lakókat illetőleg teljesen szabadkezesen biztosítanak maguknak.

Amit érhetőbbé is megmagyaráztak: csak azt vessik le, vagy vessik vissza lakóknak, aki tíz évi hásbért előre deponál. Egyben megállapították már azt is, hogy az új házakban a főter felüli fronton egy lakás évi bére huszezer lei lesz. Ez azt jelenti, hogy aki az új Neumann-házba be akar költözni, az kétszáz ezer, de legkevesebb százötvenezer leit előre le kell hogy fizessen. Ami viszont eleven kizárja azt, hogy bármelyik volt Neumann lakó a Neumann-házba visszatérhessen. Előszörben azért, mert az összeomlás folytán majdeem mindenkiket oly súlyos anyagi kár érte, hogy ilyen nagy összeggel egyáltalán nem rendelkeznek, de azért sem, mert megtéptá-ott existenciájuk ilyen horribilis házbér fizetését nem engedni meg. Csupán egyetlen lakó volt a Neumann-házban, az első emeleten, ösv. Staintner Mórnak, aki az összeomlás után is gazdaság szeszooy maradt, ő azonban a Neumann-ház mellett levő saját emeltes palotájába költözött be.

Neumannak szándé a tehát első-sorban azok ellen irányul, akiknek legtöbb joguk volna az új lakásokhoz: az összeomlott ház hajléktalanjai ellen.

— És a lakók nem tessnek semmit az ellen, hogy ezt a kijátszást megakadályozzák?

— Dr. Székely Ferenc ügyvédet, aki szintén a házában lakott, birták

meg a képviselőjükkel. Neumannék ellen a rendőrség és az ügyészség eljárását folytat. Azt akarják kíd riteni, hogy az összeomlást ők terhelik a felelősséggel.

— Van már a vizsgálataknak valami pozitív eredménye?

— Nincsen. Az egész ügy gyanús módon alszik.

— Tehát sem a hatóságok, sem Neumannék nem tettek eddig semmi érdemlegeset a hajléktalanokért.

— Különösen Neumannék nem.... A hatóságokban általában megvan a jóindulat.

És Neumannék?

— Neumannék azt haogostatják, hogy ők a jog alapján állnak és csak akkor tessnek valamit, ha a bíróság erre felszólítja őket. Azt mondják, őkét nagyobb kár érte, mint a lakókat.

— Bizonyos, hogy őkét is —

— Igen, csak hogy a ház biztosítva volt az Első Erdélyi Általános Biztosító Társaságnál és más társaságoknál.

— És ezek fizetni fognak?

— Igen. Már a közeli hetekben. Hétmillió leit.

b. a.

Menesztik a CFR. vezérigazgatóját

Autonómiát kap a vasut. Még két szerencsétlenség

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Minden napra egy vasuti szerencsétlenség. Ezzel és hasonló címmel fog látkosnak a bukaresti lapok a legutóbbi tömeges vonatbalesetkészekkel és kisiklésekkel. Nincs egyetlen örömaniai lóp, amely karrikatúrákban ne írta volna a mai vasuti viszonyokat, azt az „Epcet” külön állandó rovatban hozza a „Tancrad-front” napi eseményeit.

A liberális párt vezető köreiben sem beszélnek másképp, mint a legutóbbi katasztrófákról és ezzel kapcsolatban Tancrad Constantinescunól, a vasutak elnöke vezérigazgatójáról. Ezek a megbeszélések egyhangúlag abban a nyilatkozatban konkludálnak, amelyet a liberális párt egyik markáns alakja adott a „Lupa” munkatársának.

— Tancrad Constantinescu nem bűnös ugyan a vasutnál történt szerencsétlenségért, — mondotta a politikus, — De nem lehet eltagadni, hogy sok, nagyon sok hitát követelt el.

Ebből a kijelentésből a lap azt következteti, hogy

Tancrad Constantinescu helyzete megingott.

A kormány azt akarja, hogy egy törvényjavaslattal autonómiát ad a CFR-nek és a bukaresti vezérigazgatót államtitkársággá alakítja át. Az első államtitkár Constantinescu lett volna, de a történetek után a kormány elhatározta, hogy nemcsak ezt a jövőbeni kinevezést vonja vissza, de tisztázza akarja Tancrad Constantinescu mostani helyzetét is a mai minisztertanácsban.

A vezérigazgató egyébként szigorú köröndeletben felhívta az üzemvezetők figyelmét, általában az összes vasutasokat, hogy a kisköz mulasztása miatt bármilyen vasuti incidens fog történni, azokat haladéktalanul elmondja és minden közhivatalban helyet nem kaphatnak.

Az ellenőrző közegeket ilyen esetben hadbírószág elé állítják.

És a drákói rendelet ugylátszik még nem éreztet meg, mert újabb karambolok jelentenek. A jasi állomás közelében tegnap egy Nicolini állomásról indult munkavonat összekötött egy tolató szerelvényvel. Mind a két gépész és-revette a bajt — de már későn. A két mozdony és hat kocsi rommá zúzódott. Vasile Hora fekszenek, aki két vagon közé került, keze lába eltört. A másik karambol az arad-tövizi vonalon történt Branyicskan. Az állomás egyik mellékvágányán egy beakasztott tehervonat állt, amely a szombajövő másik tehervonat beérkezését várta. A beakasztott tehervonat csak pár percig vezetett az állomáson és az arak kirakása után tovább folytatta útját

Tövizi felé. A kora reggeli órákban a mozdonyvezető nem vette észre, hogy a mellékvágányon álló tehervonat utolsó kocsijai elcsúsztak a kijáratú vágányt, nem volt szabad vágány a kihaladó tehervonat részére és ennek mozdonya teljes erővel nekirohant a másik tehervonat utolsó kocsijának, amelyen a zárféküző is rajta tartózkodott. Az összekötözés következtében a tehervonati felborult és maga alá temette a rajta levő vonatkiszéret. Szerencsére ez a kocsi nem volt áruval megterve és így a szerencsétlenül járt ember csupán könnyebb természetű szuadásokat szenvedett. Aradtól az állomás segélymozdonyt kért megfelelő számú munkásokkal, akik a romokat eltakarították, úgy hogy a forgalom semmiféle fennakadást nem szenvedett.

— A mezőgazdasági szeszgyárosok küldöttégre Bukarestben Az a súlyos válság, amelybe az erdélyi és bánáti mezőgazdasági szeszgyárosok pénzügyi kormány legutóbbi kontingenenciái rendelete következtében jutottak, energikus elhatározásra és megmozdulásra késztette az érdekelteket. Az Erdélyi Szeszgyárosok Szövetségének legutóbbi ülésén nyolctaku delegáció választották, amely részletes memorandumban sorolja fel a sérelmeket és azok sürgős orvoslását kéri a kormánytól. A közgyűlés megbízása alapján a küldöttégek Tschler Már vezetésével október 23-án, hétfőn utazik Bukarestbe, átadja memorandumát Bratianu Vintila pénzügyminiszternek és a sérelmes rendelet hatálytalanságát kéri.

— Nansen a török görög fronton. Szófiából jelentik: Nansen két napi itartózkodás után Athénbe utazott. Elnutazása előtt kihallgatáson jelent meg Boris királlyal. A nagy emberbarát kijelentette az újágróknak, hogy a konstantinápolyi helyzet nem nyugtalanító. Az örmény és görög lakoságot pánik fogta el és félsnek a jövőtől. A tráciai helyzet kritikus.

KÖZPONTI TÉLIKERT

MYRIAM BARKA, és TEDDY az „OPIUM-TANGO” keleti táncduett és az új sláger-műsor! Kezdeté este 9-kor. Lloyd 1014

Tapéták

minden kivételben kizárólag kaphatók: Szécsi Sándor és Tsa, Timisoara Boulevard Berthelot (Kossuth Lajos-ut.) 11-13. szám. 1306 Lakások tapetázását vállaljuk.

Szőmék művészies feldolgozása

Déri Lajos,

Cluj, Strada Memorandului (volt Unió-utca) 3.

Eredeti modellek!

Telefon 12-12.

FAVORIT csokoládé gyártmányai minden háztartásban nélkülözhetetlen!

Cluj, Calea Victoriei 99.szám. Telefon 2-71. 18:1

HIREK

A palesztinai munkásasszonyok

Az Uj Kelet tudósítójától

A jeruzsálemi cionista bizottság sajtóirodájára hivatalos közleményt tett közzé, melyben a palesztinai munkásviszonyokról közöl igen érdekes adatokat. A zsidó munkások száma 1919. év telétől 1922. év elejéig 1880 személyről 9200 személyre gyarapodott. Az előbbi években a munkások főleg a zsidó kolóniákban voltak koncentráltva. De az utóbbi évek egyre növekvő bevándorlása erősen érezhető lakásínséget okozott és ennek következtében erősen emelte az építőkert a városokban. Ezeknek a viszonyoknak köszönhető, hogy a zsidó munkások egyre nagyobb arányban vették magukat az építő és a művészi munkákra, melynek fontosságát jelenleg csak a mezőgazdasági munka mulja felül. A munkakialkalmak kibővülése következtében fontos változások történtek a palesztinai zsidó munkásviszonyokban. Kezdetben négyezer munkás foglalkozik különböző iparágakban. Az építőkert kivül más fontos munkalehetőségek is megnyitottak és a zsidó munkások tömegesen kaptak alkalmat a vasutaknál, a kikötők rakodó partjain, továbbá a szállítóvállalatoknál, ut-és hidépítésekénél, csatornázásoknál stb.

Természetes, hogy a munkanélküliség kérdése egyike a legfontosabb kérdéseknek, amelyek a palesztinai zsidó munkásokat érintik és ebben a tekintetben bizonyos mértékig a cionista vezetőség is felelősséget vállalt magára. A munkanélküliség kérdése olyan országokban, melyekbe állandó a bevándorlás, mindig napirenden van. Mindamellett azonban meg lehet állapítani, hogy amíg a bevándorlás semmiben sem csökkent (havonta átlag ezer új zsidó bevándorló érkezik Palesztinába), a munkanélküliség száma a karisbadi világtalálkozó óta elmúlt öt évben sem emelkedett.

A palesztinai zsidó munkáskérdést érintő következő részletek emelkednek még ki a jelentésből érdekességben.

A zsidó szövetkezési munkásegylet ebben az esztendőben kétszázötven nagyobb és kisebb épület megépítését vállalta Jeruzsálemben, Ramlában, Haifában, Tiberiasban és Gailea különböző kolóniáin és telepsein. A cionista vezetőség munkügyi részorjának közdeményezésére egy munkás közölséget állítottak fel, amely lezárta munkanélküliség ellen biztosító intézkedést fog kinéni. Ezt a pénztárt 1921 decemberében alapították és 1922 június elejéig 2964 tag iratkozott be, akik közül kétharmadánál nagyobb rész eddig még semmiféle kölcsönt nem vett igénybe. A munkás betegsegélyző pénztárnak esztendőre négyezer tagja van és ötezer embert lát el orvosi kezeléssel. Kilenc orvos, négy orvosnő, harminckét betegápolója, hat kórházi terme van hatvanegy ágygal és két üdülőtelepe Jeruzsálemben és Nazareiben összesen huszonegy ágygal. Hogy milyen fontossága van a munkásbetegsegélyző pénztárnak, az könnyen megérthető, ha elgondoljuk, hogy a zsidó munkások Palesztinában, nekik szokatlan klíma alatt élnek, továbbá, hogy bizonyos szárazságig munkanélkül vannak és hogy a tömeges bevándorlás következtében előállott lakáshiány miatt jelenleg körülbelül kétezer munkás sátrakban lakik.

A tisztviselők újabb akciója a drágasági segítőkért. Bukarestből jelentik: Az állami tisztviselők és nyugdíjasok szövetségének végrehajtóbizottsága elhatározta a legutóbbi kongresszuson hozott határozatok végrehajtásának elhalasztását. Ehelyett egy bizottságot küldtek ki,

amely lépéseket fog tenni a kormány által a tisztviselők helyzetének javítására megszavazott összeg igazságos felosztása érdekében.

Merekülnek Bécsből az idegenek. Bécsből jelentik: Még alig hangzott el a panasz, hogy az idegenek fel-falják Bécsöt, az ég felé törő bécsi árak máris egy új helyzet elé állították Bécs lakosságát. Ok sokáig hirdették a világarparitás elvét, oly rendületlenül srófolták fel az árakat, amíg egy szép napon kiltunt, hogy Bécs Közép-Európa legdrágább városa. Aránytalanul drága az élet a jó valutával rendelkező idegen számára is, aki a közönséges bécsi árakat, így elsősorban a hotelszobát kénytelen még nagyszegény városi adóval tulfizetni. Még néhány hónappal ezelőtt, midőn keresve sem lehetett szobát találni a bécsi szállodákban, mesének tűnt volna fel, hogy hamarosan üresen fognak állani a bécsi hotelek. Bécsben a hotelszobáknak fele üres, úgyhogy e hó első felében Bécs városa körülbelül egy félmilliárdtal kevesebb szobadót kapott, mint az előző hónapokban. Ez a félmilliárd azonban csak 25 nagy hotel adóssúlyedését mutatja. Bécs közönségének teljesen ennel sokkal nagyobb a kára. Kétféleképpen a tekintetbe vesszük, hogy a hó még hátralevő két hetére az adósságnak még sokkal nagyobb mértékű csökkentése várható. Persze nemcsak a hotelek érzik meg a valutaveres idegeneknek Bécsből való távozását, hanem az autótulajdonosok. Közel egy évvel ezelőtt az autózás még nem ment luxusáramba, hiszen nem került semmivel sem többre, mint az egyfogatú. Ma azonban a tarifák a béke-tarifára kileccszerszerűségi, úgyhogy a legkisebb autót is aránytalanul sokba kerül. Az autótulajdonosok már szívesen csökkentenék a viteldíjakat, de minosen módjukban, mert a benzín, a munkabérek és minden egyéb olyan horribilisan nagyok, hogy minden ilyen redukció egyenes ráfizetést eredményezne.

Felgyújtották az ungvári Munds-gyárat. Ungvárról jelentik: Két héttel ezelőtt a Munds-gyár igazgatósága értesítette a munkásokat, hogy tekintettel az általános árleszállításra, a munkások bérért 10%-kal lecsökkentik. A munkások erre az íparfelügyelőhöz fordultak, akinek sikerült mindkét felet egyformán kielégítő megegyesést létrehozni a munkások és munkaadók között. Már a munkások megkezdték volna napi munkájukat, midőn másnap hajnalban a gyár kigyulladt. A gyár tetőjének nagyobbik része leégett. A rendőrség megállapította, hogy a gyárban gyújtogatók jártak, akik olajjal öntötték le a tetőgerendát.

Bélyeggyűjtő klub alakult Kolozsvárra. A kolozsvári bélyeggyűjtők már hosszabb idő óta terbevettek egy filatéliata egyesülés megalakítását. Vegre sikerült a terv megvalósítása és most Horváth Theódor Rudolf gróffal az élén, megalakult a kolozsvári Bélyeggyűjtők Klubja. A klub vezetősége és tagjai a város előkelő és ismert nevű tagjaiból kerültek ki. Alelnökké Popovics Virgil dr. egyetemi tanárs-gédet választották, titkár Reiber Ervin építész-mérnök let, míg Olariu Mion, az Agrárbank főpénztárnoka a pénztárosi tisztséget tölti be. A tagok javarészt tanárok, ügyvédek, magánaragó hivatalosok és mérnökök. A klub célja, hogy a bélyeggyűjtőket egy csoportba tömörítve előmozdítsa a bélyeggyűjtés hasznos és nemes szenvedélyét. Árveréseket, kiadásokat fognak tartani, mintagyűjtőmennyt vezetnek, amely a klub felosztása esetén az egyetemi könyvtár birtokába megy át.

A császár fiatalodni akar. Nem minden pikantéria nélkül való a „Matin” legújabb számában az a cikk, amely azt írja, hogy a doornai kastélyból kérdést intésték Schmidt Péter nevű egyetemi tanárhoz, hogy a Steinch-féle fiatalító eljárás tényleg eredményes-e. Berlinben eleinte rosszul hatott a gyönyörűségekre, a „Matin” hí-

adását, de Schmidt professzor annyira tette a legnagyobb meglepetésre kijelentette, hogy tényleg érkezett ilyen megkeresés a tanárhoz, aki két nappal ezelőtt Doornba utazott, hogy megfiatalítsa II Vilmost. A császár háasodni akar.

Kirevezés a lugosi járásbíró-ságon. Karánseberől jelentik: Az igazságügy-minisztérium dr. Mayer Vilmos karánsebesi ügyvédet járásbíróvá nevezte ki a lugosi járásbíró-sághoz.

Újból dolgoznak a kolozsvári betörők. Tegnap délután öt és hét óra között ismeretlen tettesek behatoltak Onisor nagykereskedő str. Vacareson 24 sz. alatti lakásába, ahol a szekrényeket felfeszítve hatvanöt lelt készpénzt, sok ruhát és rengeteg ékszert vittek magukkal. A kár körülbelül egy negyedmillió lei. A betörés után azonnal behatoltak a szomszédos N. egyetemi tanár szobájába is, ahonnan nagy-értékű ruhákat és ékszereket vittek el. Az ellopott holmik értéke ötvenezer leit tesz ki. A nyomosok teljes erővel megindult.

Német-román petróleumtársaság. Berlinből jelentik, hogy ott a napokban részvénytársaság alakult hárommillió márká alapítókével a romániai petróleumtársaság értékesítésére.

A Haggibbor sportklub ünnepe. Október 22-én, vasárnap délután 10 órakor tartja meg a Haggibbor sportklub évi tisztújító közgyűlést a városbába gyűlésteremben. A Haggibbor ma már Kolozsvár egyik legnagyobb társadalmi tömörülése, az egyesületnek nyolcszázal több rendszeres tagja van. A tisztújító közgyűlés igen megalmasnak ígérkezik, annál is inkább, mert ezan a közgyűlésen a lelépő tisztikar olyan eredményekről fog beszámolni, amelyekkel egyetlen kolozsvári sportklub sem dicsekedhetik. Az egyesület legnagyobb eredményei közé tartozik az alig egy évvel ezelőtt megindított és a befejezéshez máris közelálló pályaközi. Az építendő Haggibbor sportpályára egy év alatt négyszázötven lelt gyűjtött a Haggibbor, a pálya felköt már meg is vásárolta, hét és fél holdnyi hatalmas területet, a város belterületén. A közgyűlés után ma este kilenc órakor ünnepélyes klubvacsera lesz a Park-kávéház emeleti termében. Ezen a klubvacserán avatja föl a Haggibbor az egyesület három szelétjét. Ugyancsak a vacsera keretében fogják ányujtani Jacobi Dandinak az egyesület ajándékát, egy művészi kivitelű dedikált bronzszobrot, mellyel a Haggibbor tagjai a jugoszlav-román válogatott mérkőzés emlékére lepik meg a közkedvelt futbalistát.

Házasság. Október huszonekilencedikén, vasárnap délután három órakor tartja meg esküvőjét Wesel Karoly, az Uj Kelet nagyváradi fiókkiadóhivatalának vezetője, Weisz Jolánkával Kolozsvárról.

28 as. Az olvasóközönség oktatlan érdeklődésével várt „28 as” című humorisztikus hetilap, Erdély és Bánát egyetlen magyar nyelvű kiadványa, az évi október 28-án jelenik meg szentárcsón, eredeti és gazdag tartalommal. A „28 as” főszerkesztője Gara Ákos (Gara Bonciás), a kiváló erdélyi író, művészeti szerkesztője Gunosér Nándor országos hírhír rajzolóművész, felelős szerkesztője és kiadója: Farkas Miklós dr., főmunkatársai: Karinty Frigyes, Nagy Endre, Darvas Simon, Győry Ernő, Indig Ottó, Kacsér Illés, Nyíró József, Szabó Imre, Székely János, Szentimrey Kovács Jenő kiváló írók, Sajtóügyi Daxó dr., Papp Sándor, Papp Domokos, Damian Tassy és Tóth István hírneves grafikai művészek.

Üzletáthelyezés. Roth Adolf Rudolf-u. 20 sz. alá helyezte át kőser mézárakéját, hol naponta ort. kőser hus, valamint felváltottak jutányos árban kaphatók.

x Zwack likőrkülönlegességek. — Unicum, Cacao, Chouva, Cocktail, Yvette, Chypra, Gin stb. stb. — városunkban ismét kaphatók, az eredeti bészébeli s hősismert minőségükben.

A kolozsvári sakkverseny harmadik fordulója. A kolozsvári sakkverseny harmadik fordulója változatlan érdeklődéssel váltotta ki és heves küzdelmeket eredményezett. Az eddig veretlen dr. Tamásy a megnyitásban súlyos hibát követve el, csakhamar kapitulált az elméletben otthonos Mendelsóhnal szemben. Mariczer durva elnézés következtében vesztett Drago T. ellen, akinek ez az első nyert egysege. Schmittláuder nyert Somogyi, Herschko, Kirner, Páneh pedig Rohtein ellen. A Szenkovics—Kele sen játszma mindkét fél korrekt játéka folytán remisvel végződött. A többi játszma függőben maradt. A verseny negyedik fordulója hétfőn lesz.

Máramarosszigeti előfizetők. ket felszárjuk, hogy a lap kézbesítése körül esetleg előforduló panaszokkal mindenkor, lehetőleg szonnal, Gárdos József ottani bizományosunkhoz (Fekete könyvkereskedés. Telefon 127) fordulni sziveskedjenek.

Zeneirodalmi előadások. Rudolf Schüller, a Román Opera ismert karmestere a napokban a str. Baritru 6 szám alatt lévő zenekonzeratóriuma termében zeneirodalmi előadásokat kezd meg. Schüller nagy zenei alkotásokról fog beszélni, amelyekhez zongorajátékkal illusztrál. Az előadások folyamán különös tekintettel lesz azokra a zeneűvekre, amelyeket itt, Kolozsváron fognak játszani a magyar és a román színházban. Az első felolvasás, október 26-án este félkilencor, Carmenről fog szólni. Schüller mellett közreműködnek az előadásoknál Lia Pop, Dienes kisasszony és Pavel Constantin. A további előadások november 9-én, 23-án, december 7-én, 21-én és január 4-én lesznek. Az egész előadássorozatára százhusz lejért (diakoknak 30 lejért) lehet jegyet váltani a Rectiamnál.

Várady Ilonka táncakadémiján, a katolikus gimnázium tornatermében (Farkas utca 2.) vasárnap este (okt. 22-én) 8 órai kezdettel a rendező illérszéjé. Shymmihez jazz band zenekar. Új kolozsra és ballata iratkozni Rózsa utca 4. sz. alatt lehet.

Értesítés! Cégünk, tekintettel a mai nagy drágaságra, emberbaráti szempontoktól vezérelve elhatározta, hogy Kolozs megye és város állami és városi tisztviselőinek módot nyújt, hogy teli szükségleteit olcsón beazerezhessék és azért a mi napról kezdve igazolt tisztviselőknak a mi vételárnál jóval alacsonyabban, 14 napon alkalni vásárt rendez. Elárastás d. e. 9-12, d. n. 3-5 ig. Dick Jakob és fia cég Cluj, str. Regina Maria 5.

Ügyvédek és papirkereskedők figyelmébe! Ha precíz és világos román szövegű blankettákat kíván használni iródájában, úgy ilyen szükségletet a Kadima Nyomda és Kiadóvállalat Részvénytársaságna (Cluj, strada Baron L. Pop No. 10.) szeresse be. Kérésrelve, változtatási meghagyásai, biztosítási és kielégítési végrehajtási kérvény, meghatalmazás, adásvételi szerződés, tulajdonjog és zálogjog bekebelezés iránti kérvény, stb. blanketták megrendelés szerint: fogalmi, félfementes vagy fementes papíron, jutányos áron kaphatók. Annak, aki egyféle blankettából egyszerre több, mint 250 darabot rendel, kívánstára névfeliratot is szállítjuk az illető blanketták. Vizonteladónak hasznos szálalék rabbat. A blanketták összefoglalás után az ügyvédi kamarák ötszázaletes hozzájárulásban részesülnek.

Lakók, háztulajdonosok figyelmébe! Az új lakbérleti törvény hitelle magyar fordítása szakszerű magyarázatokkal ellátva kapható a Fraternitas nyomdában, Uj Kelet kiadóhivatalában (Brassai-utca 10), minden könyvkereskedésben és az Uj Kelet összes vidéki elárustóinál.

A Zsidó Nemzeti Alap országunk földjét akarja népünk köztulajdonába visszavásárolni, (akté a föld, azé az ország) a Keren Hajeszód a fejlett európai állami élet alapjait akarja lerakni e visszaváltott földön, a Tarbut-Kulturalajpedig a sivatagvándorlás nevelési alapja

II. Vilma

A „Nemzet” című folyóiratban fejezetben utolsó napján megjelent. Érdekes, az egyik helyen események képét megvalósítva mond el, motivumok eddig ismeretlenek és a történet arra törekedik, hogy magát

Talán ez a memoárjának bukott emek azt tisztelettel pusztulásba az egész országot népe tévés arányaim: „A föld.” Ebből részleteket:

A krom-cillár lemezt Drawn bárány megbízásában tájékoztatott nagyfőke és megemlítette a lemondásért küldött társ a miniszter katasztrófát. Személyt porosz minték egy tal esküje

amely a király szavartan meztudtam, hogy volt az első, vasolt.

Megtagad határozatlan, tők és megújít. Újból folytat Hinderben jelenlétében mestették De becsülően a hogy ha lezárcolnak tosonnak, a b sokára szűttem, hogy bírjon lemondozva utasított Ezeiben a nket, hogy a tdatéseket cellár mindig mány szeretelem, de meg tőstektől, a tart volna. Nők: nem a de minden e la saszág felé Sokan voltak

a kancellár az önérdé

Ezek azt monszar engem magam legyeen Nem hittam ket a rajalm legregibb nany elaltton

Gröner tá Onnan azzal szág hangul dalom fele m ralmények lo

Megérkeztek a legújabb párisi és bécsi modellek. Kalapalkításokat a legújabb divat szerint jutányosan vállalok. Masamód cikkek gyári árban kaphatók. Moskovits Rózsika Cluj—Kolozsvár, str. Memorandului (v. Unió utca) 9. sz. 1427

A bukás

III. Vilmos elmondja uralkodása utolsó napjainak történetét

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A „Neue Freue Presse“ mai számában folytatja II. Vilmos excsásár emlékiratainak közlését. A legújabb fejezetben Vilmos császár a háború utolsó napjairól és lemondásáról számol be. Ez a fejezet már azért is érdekes, mert új világításba igyekszik helyezni azokat a történelmi eseményeket, amelyek egész Európa képét megváltoztatták. Lemondásával kapcsolatban ismert tényeket mond el, réhol azonban olyan motívumokat is megemlít, amelyek eddig ismeretlenek voltak. Erősen bírája és óvatlan hangja az az írás, tele van párossal és minden sorában arra törekszik, hogy

magát és családját mártírnak tüntesse fel.

Talán ez a legérdekesebb része memoárjának, mert belevilágít a bukott ember lelkébe, aki milliókat taszított bele a halálba és a pusztulásba, egy egész népet sodort az összeomlásba és nyomorba és magát mégis népe és népe sorsának áldozatává akarta feltüntetni. A fejezet címe: „A háború vége és a lemondás.“ Ebből vesszük a következő részeket:

A kormány és a birodalmi kancellár lemondására akarták bírni. Dravs belügyminiszter a kancellár megbízásából az általános helyszínről tájékoztatott. Ismertette a sajtó, a nagytőke és a köznép hangulatát. Megemlítette, hogy a kancellár maga is a lemondás mellett foglalt állást, ezért küldötte hozzá. Magyaráztam a miniszternek, hogy a lemondás katasztrófális helyzetet teremthet. Szemrehányást tettem neki: mint porosz állami hivatalnok,

miként egyeztetési össze hivatal esküjével ezt a megőzítást,

amely a király ellen irányul. Daws szavain mentegőzőt, később megtudtam, hogy a miniszterek közül ő volt az első, aki lemondásomat javasolta.

Megtámadtam a lemondást. Elhatároztam, hogy csapatokat gyűjtök és megmenntem az ország békéjéért. Újból fogadtam a belügyminisztert Hindenburg és Gröner tábornok jelenlétében. A tábornokok figyelmesítették Daws, aki ezen a megbeszélésen a kormányt képviselte, hogy ha lemondok, a csapatok nem húzódnak tovább, a tisztok leköszönnek, a hadsereg felbomlik. Nem sokára után egyik fiamtól megtudtam, hogy a kancellár őt is kérte, bizon lemondására. Fiam megbotránkozva utasította vissza a megbízást. Ezenben a napokban kaptam a hírt, hogy a szociálisták Berlinben tüntetéseket készítenek elő. A kancellár mindig idegesebb lett, a kormány szerette volna szabadulni tőlem, de megremült azótól a lehetőségektől, amelyekkel lemondásom járhatna. Nem tudták, mit eskettek: nem akarták a köztársaságot, de minden oldal keletkezett a köztársaság felé sodorják az országot. Sokan voltak, akik

a kancellár rejtélyes terveiben az önérdéket vélték felismerni.

Ezek azt mondták, a kancellár azért akar engem feleltetni, hogy azután maga legyen a köztársasági elnök. Nem hittem és ma sem hiszem ezeket a rágalmatokat, mert az egyik legérdekesebb német hercegi család tagja, ilyen elhatározás politikát nem űzhet.

Gröner tábornok Berlinbe ment. Onnan azzal jött vissza, hogy az ország hangulata nyomott. A forradalom fele meggy. A nép minden körülmények között békét akar. Egé-

szem mindegy számára, hogy milyen lesz ez a téve. A kormánynak minden hatalma. A császár ellen uszítanak, a lemondást aligha lehet elkerülni. A „hinterlandban“ lévő csapatok megbízhatatlanok. Ha lázadás tör ki, keleten megieptéseket hozhat. A bünaügyi rendőrség lefoglalta az orosz követség kurir ládáját, amelyből megdöbbenő tartalmu okmányok kerültek ki. A spartakuszok szoros kapcsolatot tartanak fenn az orosz bolsevistákkal és

Orosz mintára szervezik meg a forradalmat.

A méreget elfutott magába a hadseregbe. Ezek a csapatok már nem fognak harcolni a felkelők ellen. Fegyverszünetet kell kötni, bármilyen feltételek mellett. A hadsereg megbízhatatlan, othoa pedig forradalom előt áll a nép.

November kilencedikén a birodalmi kancellár köölte velem, hogy a szociálisták, a szociáldemokrata államtitkárok lemondásomat követelik. Lemondásomat követelték a kormány többi tagjai is, akik addig mellettem állottak. A többségi pártok szintén ellenem vannak. Javasolja tehát, mondjak le azonnal, különben Berlinben kitör a forradalom, vér fog folyni Berlin utcáin. Megamhos kárttem Hindenburgot és Grönert. Gröner ismét jelentette: A hadsereg nem lehet számítani, minden körülmények között fegyverszünetet kell kötni. A hadseregnek ellig egy hátra volt éléme. Megérkezett ugyanakkor a trónörökös, részvételt a tanácskozáson. Közben egymásután érkeztek Berlinből a kancellári irodából telefonjelentések: A szociáldemokraták kiléptek a kormányból, a csapatok megbízhatatlanok, egyes csapatrészek a felkelőkhez pártoltak.

Meg akartam menteni népemet a polgárháborútól. Ha lemondásom tényleg az egyedüli orvosság, ha velem meglehet akadályozni a vérontást, szívesen

lemondok a császári méltóságról, de nem mondok le a porosz királyságról,

hanem csapateimnél maradok. A kancellárral köölték elhatározásomat. Ekkor jött a meglepő hír: elhatározásommal megköttem. A kancellár a kormányzást átadta a szociáldemokratáknak és Eberl urat hívta meg kancellárrá. Ez a hír szikrátáviró világgá ment. A hadsereget magával rántotta. Elhatározásomnak tehát már nem voltam ura, sodortak az események.

— Megjelent az Uj Kelet könyvosztályának részletes katalógusa. Kérje sürgősen

Minden rosszakaratu hirtérjesztéssel szemben száz és száz ismerőse megmondhatja, hogy a

SIPOS JENŐNÉL
vásárolt
női és leánykaruhák divatosak, olesók és szépek

KÖZGAZDASÁG

A német márka katasztrófális zuhanása

Pánik a németországi pénzpiacon. Jelentés a devizahétről

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az új súlyos közgazdasági válság, amely egész Európa ipari, kereskedelmi és közgazdasági, de főleg pénzügyi életét jellemzi — és amely a gyűdő államok kormányainak és közgazdasági tényezőinek sem sikerült szanálai, elementaris erővel lépett fel Németországban, amely pedig hallatlan erőfeszítéseket tesz, hogy a teljes pénzügyi összeomlást és gazdasági katasztrófát felfartóztassa, de legalább betövevényezésben késleltesse. A német kormány a különböző valutákkal ürtött nagymértékű spekuláció megakadályozása végett budapesti és bécsi mintára devizaközpontot állított fel, ez az intézmény azonban nem tudta megakadályozni azt a hatalmasarányu hausszt, amely a berlini devizapiacon ezen a héten bekövetkezett.

A németországi, de főleg a berlini devizapiacon a külföldi valuták értéke óriási mértékben emelkedett és amidein köztudomásúvá vált, hogy az Angol Bank igen szigorú feltételekhez kötötte a belgáknak adott kincstári váltókért vállalandó garanciáját, a márka árfolyama katasztrófális zuhanásnak indult. Október 19 én Berlinben 534.50-es kurussal jegyezték Zürichet, este 9 órakor azonban már 594 márkára szakított fel a svájci frank árfolyama. Hasonló arányu emelkedést mutatott a francia frank és a cseh korona is. Mig október 19 én délután 6 órakor Berlinben 217.50-es kurussal jegyez-Párist, két óra múlva már 239-240-es árfolyamot ért el a francia frank a német fővárosban. Magyaránny emelkedést mutatott Prága is, az október 19 iki 95.05-ös zárlat este 8 órakor 105.75-re emelkedett. A Berlinben külföldi valutákban megindult katasztrófális haussz természetesen reakciót szül a német valutát illetőleg az összes külföldi tőzsdéken a devizapiacokon. Különösen hatalmas árfolyamzuhanást szenvedett a márka Zürichben. Mig október 20 án reggel a zürichi tőzsdényítés 17-es kurussal jegyezte Berlint, a zárlatmal már 15.75 ig szorzódott le a márka értéke, az utóézsde pedig már a 14.75-os mély pontra mutat, sőt az október 21-iki zárás még ennél is alacsonyabb árfolyamon, 12.50 el történt.

A német márka hatalmas értékcsökkenése természetesen szonnal éreztette hatását Romániában is, ahol különösen az erdélyi és bánáti kereskedők és pénzintézetek hatalmas márkadevizákkal rendelkeztek. Október 20 án a kolozsvári piacon óriási kínaiat volt márkában, az árfolyam 4.25-4.75 között ingadozott, de mindenki tartózkodott a vételtől. Tamasvárt pedig még olesőbb árfolyamon kinslték berlini kifizetést eladára. Kontremén fizetek kérésére még gondolni sem mert ilyen körülmények között az erdélyi és bánáti pénzpiac. A német márka rohamos elértelenedése főbb vonásiban hasonlít ahhoz a nagyarányu balassához, amelyet néhány hónappal ezelőtt az osztrák korona volt kénytelen elszervezni.

A többi valutákban és devizákban az erdélyi és bánáti pénzpiac ugyancsak nyugtalan képet mutat. Élénkbb kereslet volt észlelhető a svájci frank és angol font iránt, az

utóbbi azonban Lloyd George bukásának hírére veszített eddigi stabil árfolyamából és Bukarast például az október 20 án még 730 si jegyezt angol fontot szombaton 726-os kurussal nagy tömegben kicátta eladásra.

A cseh korona általában stagnált. Rasin cseh pénzügyminiszter jóslata, hogy Zürichben 25 ezantimen stabilizálva a cseh korozát, értékös és indokolt óvatosságra kényszerítette a romániai pénzpiacot, amelynek kereskedelmi életére — a csehországi tartozások követelésében — jelentős befolyással van a cseh korona; külföldi kurussal. A cseh pénzügyi kormányzat terve, hogy 1:4 arányban váltja be a srokkot és a frankvalutára tér át, nehéz helyzetbe hozza a romániai pénzpiacot és kereskedelmi életét, mert a jelenlegi nyomozó pénzühiány következtében a romániai exportörök immobilizáltak és nincs módjukban valamely ügylethes szükségesszerűen cseh korona román valutáris ellenértéköt, 530-540 ezer leit egy összágben investálni.

Közgyűlésre készül a kolozsvári iparkamara

Anyagvizsgáló állomást létesítenek Kolozsváron

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara október 26-án tartja meg rendes évi közgyűlését. A vezetőség a kamara régi választmányát volt kénytelen meghívni, mert a kereskedelemügyi miniszter még nem hagyta jóvá az új választás eredményeit. Mivel a közgyűlés összehívását komoly okok miatt nem lehet elhalasztani, az iparkamara vezetősége nem talált más kiutat és kénytelenességből meghívta az iparkamarának már egyszer lemondott elnökségét.

A tárgysorozat pontjai indokoltá teszik a vezetőség fentemlített elhatározását, mert a közgyűlésnek olyan problémákat kell megoldani, amelyek a régi ressim, tehertételeit képezik. A tárgysorozat egyébként a következő:

1. Üzrepiyes megemlékezés öfolsége megkoronázásról és az ezzel kapcsolatos elnöki javaslatok.
2. Elnöki közlemények. A legutóbbi közgyűlés óta történt intézkedések.
3. Titkári jelentés
4. A kamara 1921-1922. évi számszámlájának előterjesztése.
5. A számvizsgáló bizottság jelentése.
6. Választott bíróságok szervezésének problémája.
7. A Közgazdasági Tanács megalakítása.
8. Az új vámtarifa és az új vám-szahadakták kérdése.
9. Esetleges indítványok.

A tárgysorozat pontjai közül legfontosabb a számszámlás előterjesztése. A hetenként változó kormányrendeletek súlyos kilengéseket okoztak az iparkamara finansialis helyzetében. Páldán a pénzügyminiszter a régi iparkamarát egyenként százötvenezer lei támog-

Vasárnap délelőtt 10 órakor Haggibbor közgyűlés a városházán!
Este 9 órakor klub vacsora a Park-kávéház emeletén!

gatásban részesítette. Az erdélyi és bánági iparkamarák hosszas utánjárás után a napolban a maguk részére is megszeresték a pénzügyi támogatást a kormány részéről, de ezt a tételt már nem lehet a leszárt szárazmádszába beilleszteni. Hasonló a helyzet az iparkamarák kétezárszós vámszárazmádszájánál is. A Titulescu féle adótervezény ugyanis megszüntette a kamarák vámszárazmádszáji jogát. Az iparkamarák ez alapon nem késsültek el a szükséges lejtirokokat. Az új intézkedések következtében a lejtirokokat záros határidőn belül el kell készíteni, ami az iparkamarának 33.000 lei megerhelést okoz.

Az új vámszárazmádszázi ügyben is állást foglal a közgyűlés és memorandumban kéri fogja a kormányt, hogy ez ügyben hallgassa meg az erdélyi és bánági szakembereket is. Ezenkívül kéri fogják a kereskedelmiügyi minisztert, hogy a vámszárazmádszázi felállításánál Kolozsvárt elsősorban vegye figyelembe.

A kereskedelmi és iparkamara az érdektévesztések határozott kivánságára október 31-én szakemberekből álló bizottságot hív össze, hogy megbeszéljék egy anyagvizsgáló-állomás sürgős felállítását. Ennek hiánya már eddig is súlyosan érezhető volt érdekelt körökben, különösen a kerámi és textiliparban. Értesülésünk szerint rövid időn belül megnyílik az első anyagvizsgáló állomás kiváló külföldi szakember vezetése alatt, állami támogatással, amelyhez az érdekelt tüzemek is hozzájárulnak.

Belföld

(x) Budapesti devizaközpont 21-én: Amsterdam 970-95, Bukarest 1475-575, London 11200-500, Berlin 75-85, Itália 105-10, Paris 190-95, Prága 80-84 Zürich 465-80, Bécs 340-50, Newyork 2500-700.

(x) A kolozsvári Bőrtékesítő Szövetkezet közgyűlése. A kolozsvári mészáros és hentesmesterek Bőrtékesítő Szövetkezete október 29-án délelőtt 9 órakor az ipartestület emeleti helyiségeiben rendkívüli közgyűlést tart, amelyen a szövetkezet elnöke és helyettesítői beszámoltak a tevékenységéről és a jövőre vonatkozó terveiről.

(x) A kolozsvári nyersbőrpiac. A kolozsvári nyersbőrpiacra észak a kereslet. A bőrtévesztők szövetkezetek ezekben tudják az igényeket kielégíteni. Az intenzív érdeklődés következtében az árakban emelkedés észlelhető. Az e heti irányárak a következők voltak: szőpő 31-32, nehéz bőrök 28-29, fehér, könnyű bőrök 24-25 lei kg.-ként zöld sulyban mérve. A bivalybőrök srai olcsóbbak, a könnyű bőrökért 16-17, a nehéz bőrökért pedig 24-25 lei kérték az eladók. A fagygy áraban egyleges emelkedés volt észlelhető, a nyersfagygy kg.-ja 19-20 lei között váltakozott.

(x) Rendezték a romániai kereskedők külföldi tartozásait. Bukarestből jelentik: A pénzügyminiszter, a Banca Nationala és a romániai kereskedői érdekeltség között a kereskedők külföldi tartozásainak fizetése tárgyában hónapok óta folyó tárgyalásokat befejezték. A kereskedők egy küldöttsége a jövő hét folyamán London, Manchester, Rotterdam, Zürich, Brüsszel és Prága városokba utazik, hogy az ottani kereskedőkkel a megállapodást megkíséssék. A négy milliárd leire rugó külföldi adósságokat 8 évi időközben fogják törleszteni, a román bankokból alakuló konzorcium garanciája mellett.

(x) Konstancia kikötői forgalma. Konstancából jelentik: Az itteni kikötőbe e héten a következő hajók futottak be: „Siptah” angol gőzös Glasgowból 271 kg. kőszénárúval, 1109 kg. vasárú, 40990 kg. gépekkel, 32680 kg. dróttal, az „Arthur von Gioner” román hajó 650 mássa szenet hozott New Castlából, a „Románia”, mely Cospoleből jött, 30795 kg.

kőszénárú, ezer kg. vasat, 88 mássa gyarmatárú, 850 kg. gyógyszerárú, 121 kg. kőgyógyászati cikket, 972 kg. bőrárú, 135 kg. porcellánt és 2100 kg. gépeket hozott magával. Ugyancsak ezen a héten a következő hajók hagyták el a kikötőt: „Admiral Harting” angol hajó, mely 4280156 kg. árpát szállított Törökországba és Bulgumba, a „Románia” 760 mássa árpát és egy vagon gyümölcsöt vitt Törökországba, az „Asturion” angol gőzös 672 darab apró marhát és 1032920 kg. árpát vitt Bulgumba és a „Carpati”, mely 973345 kg. árpát szállított Antwerpenbe.

(x) Új őrleési árak lesznek. Bukarestből jelentik: A liszt- és kenyérüzökségletet ellenőrző hivatal a napokban fogja megállapítani a mámost őrleési díjat. A bizottság egyes tagjainak indítványa szerint az őrleési díj körülbelül 3000-3200 lei lesz vagononként.

(x) Az őszi termés Erdélyben. Az esős időjárás egész Erdélyben meggátolta a rendes őszi őrleési munkát. Az őszi rozost és árpát ennek ellenére is elég intenzíven elvetették, de buzát még nem. Most a takarmányok begyűjtésével és a kukoricaszedéssel vannak elfoglalva a gazdák. A kukorica nagyon sok helyen még nem ért be a ha az eső még sokáig tart, nyers marad. E az jó a termés burgonyában, de a szedése késést szenved.

Külföld

(x) Zürichi zárlat október 21-ről. Berlin 1250 Prága 18, Budapest 2150, Bukarest 340.

(x) Párisi devizapiac nyitás 21-én: London 5920, Newyork 1316, Bukarest 830, Milánó 5560, Zürich 2455, Prága 445, Berlin 365.

(x) Bukaresti valutapiac 21-én. Márka 540, lva 103-105, török font 96-7, font sterling 720 25, francia frank 1225 30 s'aje frank 295-30, lira 680 85, dinár 230-40, dollár 163-4 osztrák kor. 26-7, magyar kor. 675-7, szokol 540-5, lengyel marka 190-5.

(x) Zürichi tőzsde, deviza, nyitás 21-én. Berlin 145, Newyork 547, Milánó 2295, Prága 18, Budapest 2150, Zagráb 250, Bukarest 340, Varsó 5, Bécs 72, London 2444, Páris 4040.

(x) Új menetidő a Simponon. Október 20-tól kezdődőleg az árfolyamhullámzás miatt újul meg változtatni a Simplex menetidőit. Bukarestből Párisig 55548 frankba kerül az ut, Londonig 79177 frankba, Temesvártól Párisig 52223 frankba. A jegyárakban a tíz kilogramig terjedő sulyú készpénzgyűjtés fuvardija is benne van. Külön oszmagokért, amelyek sulya egy mássánál nagyobb nem lehet, Temesvártól Párisig 42705, Lausanneig 34825, Bukarestből Párisig 46790, Lausanneig 45245 frankot kell fizetni.

(x) Megnyitják a temesvári-verseci vasutat. Szabadvártól jelentik: A román és jugoszláv kormány között végleges megállapodás történt a temesvári-verseci-bánási vasútvonal megnyitására. A szerződést a jugoszláv kormány már aláírta.

(x) A német gyapotpiac Brénából jelentik, hogy az itteni gyapotfűtésén október 18-án a következő jegyzések voltak: Amerikai fully middling 147060 márká (első napi jegyzés 149320), svájci 291 szantim (tegnap 323) kilogramonként.

Felelős szerkesztő DR. MARTON ERŐS
Cím: BUDAPEST, Szabadság utca 12. sz.

SPORT

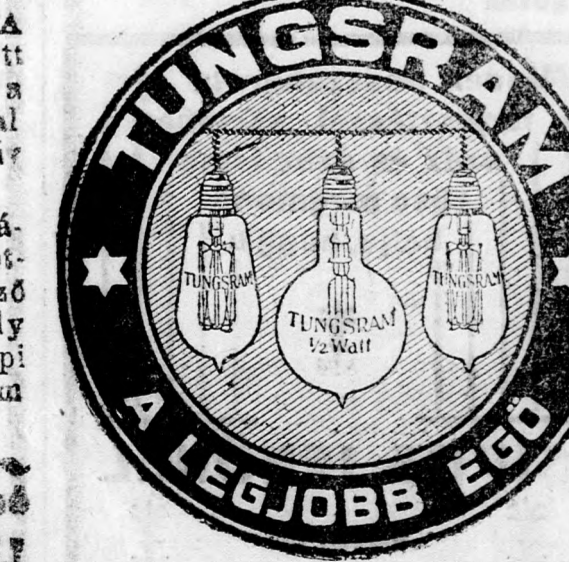
A mai bajnoki mérkőzések

A Kolozsvári ma délután eldöntésre kerülő bajnoki mérkőzések rendkívüli fontosságuk a bajnoki lista kialakulására. A sorsolás szerint összekerülő csapatok mindegyikét a győzelem vágya hevíti, mert a pontszerzés a sportbeli dicsőségen kívül az osztályozás tekintetében is nagy jelentőségűt bír. Az eldöntendő mérkőzések közül a fontosabb és a nagyobb érdeklődésre igényt tartó a KKASE és a CFR találkozó lesz. A kolozsvári vasutascsapat első bajnoki mérkőzésén 1:0 arányú vereséget szenvedett a munkásoktól s ez a kudarc depriimálólág hatott a néhány héttel ezelőtt még kitűnő egyetértésben sorozatos győzelmeiket arató vasutascsapatra. Előrelőphetetlen hírek szerint néhány nap jó játékos kiűp az egyesületből. Haragot kelt a szűk körű visszavonulás Ar dr., Vicsi centercsatár pedig a visszavonulást az aktív sportolással. A két tartalékkal szereplő CFR minden erejével beletekszik tehát a játékba, hogy győzelmet arasson és megazerozza első bajnoki pontjait. A KKASE viszont már meglévő pontjait akarja szaporítani és így heves és izgalmas küzdelmet fog nyújtani a két csapat játéka. Nagy Lajos szövetségi bírónak erős kézzel kell fognia a mérkőzést, hogy annak fair lefolyását biztosítani tudja.

A másik elsőosztályú bajnoki mérkőzésen a KMTE és az Univerzita csapatai találkoznak. Az egyetemi csapatnak ez lesz első bajnoki mérkőzése. A munkások eddigi szereplésük alkalmával szenzáció eredményeket értek el. Magverték a CFR csapatát és eldöntetlenül játszottak a tavalyi bajnokokkal. Siusut, technikus, oszjátékuk kellemesen lepte meg a labdarúgás híveit. A mérkőzés hímenetelt teljesen nyílt és Cinciar Iura bírónak fair játékot less alkalma vezetni.

A KAC Désen. A KAC futballcsapata ma, vasárnap Désen barátságos mérkőzést tart az Unio csapatával.

A Haggibbor közgyűlése. A kolozsvári Haggibbor Sport Egyesület ma, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja rendezési közgyűlést a város háza közgyűlési termében. A szokásos jelentések után a közgyűlésen választják meg az új tisztviselőket. Este 8 órakor a Park-kávéház emeleti kőlostermében binkettet rendez a Haggibbor. A társasvacsorán meglehangú megemlékezésben fogják ünnepelni Jakobi Dező, Lazarovits Dező és Wesel Károly játékosokat, akik a kolozsvári zsidó sportgyeulesetnek megalakulása óta példamutató teljes munkáit és jáékosait.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Pop Grama, ifjú hegedűművész egyetlen hangversenye iránt, melyet október 26-án a „Teatrul National”-ban rendez, általános érdeklődés. A jegyek nagy része már elfogyott. Fenmaradt jegyek a színház pénztáránál még kaphatók.

Habima Zsidó Szinpad

Heti műsor
Vasárnap, 13 A sz. bérlet a szezon slageroperettje „Die Kale mit drei Chazanem”.
Hétfő, 1922 október 23-án premierbérlet 16 szám, nagy kabaré-csop, teljesen új műsorról.
Kedden, 1922 október 24-én A bérlet 16 szám, „Die Versteigerung”.
Szerda, 1922 október 25-én premierbérlet 17 szám, „17 Jahre in Sibirien”.
Csütörtök, 1922 október 26-án „Kol Nidre”.
Szombat, 1922 október 28-án premierbérlet 18 szám, „Gott, Mensch und Tüfel”.
Vasárnap, 1922 október 29-én A bérlet 18 szám, „Gott, Mensch und Tüfel”.
Hétfő, 1922 október 30-án premierbérlet 19 szám, nagy kabaré-csop, teljesen új műsorról.

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor
Vasárnap d. u. 3-kor: Gül Baba. (Mérékelt helyarákkal. Este fél 8-kor: Kis király. (Bérletszünetben. Rendes helyarákkal. Este fél 11-kor: Hossz és Bessz. (Ujdonság először.) Mit járkausz meztelenül? Premier helyarákkal.)
Hétfő este 7 órakor: Éjjeli menedékhely. (Rendes helyarákkal. Napibérlet 27. sz. C. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Hétfő fél 11-kor: Hudák Julia prima-ballerina vendégjátéka és Mit járkausz meztelenül? (Premier helyarákkal.)
Kedd fél 8-kor: Kék mazur. Utána: Hudák Julia vendégjátéka. (Bérletszünetben. Premier helyarákkal.)
Szerda fél 8-kor: Bucsukeringő. (Operett-ujdonság, először. Premier helyarákkal. Premier bérlet 11. szám.)
Csütörtök: Bucsukeringő. (Operett-ujdonság 2-odszor. Rendes helyarákkal. Bérletszünetben.)
Péntek: Bucsukeringő. (3-adszor. Rendes helyarákkal. Napi bérlet 28. szám. A.)
Szombat d. u. 3-5-ig: Torsan regénye. (Amerikai filmszenzáció. Igen olcsó helyarákkal.)
Szombat fél 8-kor: Bucsukeringő. (Negyedszer. Rendes helyarákkal. Napi bérlet 29. sz. B.)
Szombat fél 11-kor: Körbe-körbe. (Ujdonság először. Premier helyarákkal. A premier-bérlet helyeit hétfő déli 12 óráig tartja fenn a pénztár.)
Vasárnap d. u. 3-kor: Cigány. (Szentgyörgyi István föllépésével. Olcsó helyarákkal.)
Vasárnap este fél 8-kor: Bucsukeringő. (Ujdonság, 5-odszor. Bérletszünetben. Premier helyarákkal.)
Vasárnap este fél 11-kor: Körbe-körbe. (Ujdonság, 2-odszor. Premier helyarákkal.)
Hétfő fél 9-kor: Bucsukeringő. (Ujdonság, 6-odszor. Rendes helyarákkal. Napi bérlet 30. sz. C.)
Hétfő fél 11-kor: Körbe-körbe. (Ujdonság, 3-adszor. Premier helyarákkal.)

Eredeti gyári árban
kötött kabatok, swetterek, harisnya és keztyű
Blatt
kötött-szövött ártáiz
Cluj, Főter 13. 1364

Gyógyszerűvegek
napi áron alul kaphatók
FISCHER
Cluj, Piața Unirii 13

Rothmann Márton szabókellékek és Cluj, str. Matia (v. Mátyás kir.-utca) 2. sz. rövidáru raktára eladás nagyban és kicsinyben. Védjék megrendeléseket postán eszközölék.

Vasárnap,
SCH...
Kötött,
Kepes...
Ajánlja sa...
Női és fér...
Perle P...
garantált sz...
minden sz...
Galanter...
!! Állam...
Külföldi...
Külföldi...
Külföldi...
MODE...
PÉC...
Oradea-Ma...
(Kapucinus...
SPIR...
Férfi és női...
bélékek, flane...
Szolid, szabo...
Legelőgáns...
angol sz...
Sámson...
Cluj, strada...
FÜZ...
Író- és rajz...
Malom-u. 16...
Feu...
textil, köt...
Cluj, Str...
Telefon 81...
Lá...
Mindennemű...
összeszegeze...
ben megrend...
szállít a l...
Sajovic...
fakere...
Strada Cerna...
Nagyobb me...
Anilin (l...
termékek...
marin v...
és zom...
eszes...
pentin...
kef...
KA...
Áruforgalmi rt...
nagykereskedés...
üzlet: Strada Re...
42. Telefon: 42...
(Csütörtök-utca)

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja azonnali 1 lel. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 lel. Legkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 lel. Jelligés hirdetésre semminemű felvilágosítást nem adunk. A beírásból ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbítatnak. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lel 60 bani béleggyűjtés fizetendő.

Jó kismunkás szak-
képzett óras segédet
azonnal felvesz Marko-
vics F. Szombaton zá-
rva. 4922-

Eladó Erdély
egyik megye székvá-
rosában kényelmes me-
gélhetést biztosító szé-
pen berendezett felsze-
relt Drogueria Dunky-
nál, Cluj, Ióter 10. 4918-1

Tanítót keresünk 6
polgárista gyerek mellé
a német nyelvet töké-
letesen bírja valamint
héberül, románul is
tanít. Mátyás Ignátz
Retteg. 4926-1

Intelligens böcher
jobb családnál házi-
tanítói állást keres azon-
nalra. Katznál, Weisel
Izdornak Szatmár Pia-
ta Victoria 15. 4919-1

Keresek Tordára
4 éves és fél éves gyer-
mekeim mellé idősebb
megbízható nőt. Német
nyelvet bíró Izraelita
előnyben. Érdeklődni:
Farkas, Cluj Kossuth
Lajos-u 43 sz. 4917-1

3 iskolás gyermek
vagy két fiatalember
teljes ellátást kaphat
ortodox zsidó család-
nál. Érkezhetni:
Szentlélek-u. 1 sz. 4920-1

Megvétele keresek
kertes magánházat két-
szoba konyha azonnali
elfoglalhatósággal. Ér-
tekezni Forgalmi Bank-
nál. 4870-1

Keresünk azonnali
belépésre izraelita nő-
len fűszerkereskedő-
segédet, ki a román
és magyar nyelvet bírja.
Vasszakmában is jár-
tassággal bírók előny-
ben részesülnek. Aján-
latokat fizetési igények
megjelölésével kér
Deutsch és Geist cég
Marosludas. 4921-1

Szakmában jártas
úszóvizelőt kiadóhiva-
lunkba felveszünk.
Jelentkezni ugyanott.
Eddigi működésről
szólo bizonyítvány el-
hozandó.

Parókákat
és mindenemű hajmunkát, haj-
festést kifogástalanul és jutányo-
san készít **Paula** hálgytö-
rász és manicür-szalón. **CLUJ**,
Szentegyház-utca 15 sz. Ugyanott
babaklinika is van. 1437

Cégtáblákat
legelőcsöbben készít 1816
JAKAB
Strada Regala 12a. (volt Majális-u.)

Hitelesített ürmértékek
nagybani gyártása
R. M. S. (trafik) táblák kaphatók.
Grünwald Jakob 1296
bádógarugyára
Cluj, P. Mihail Viet. (Széchenyi-tér) 13.

Zsák HAVAS DEZSO
Timisoara
1874 **Zsineg**
Ponyva

Papírkereskedő-
segéd mindentekintet-
ben megbízható, jó
referenciákkal bíró detail
üzlet részére kerestetik.
Cím a kiadóban. 4913-1

Egyetemi hallgató
középsikolai tanulók ta-
nítását elvállalja, יידיש
והעברית és héber nyelv-
ből órákat ad. Cím a
kiadóban. 4912-1

Keresek vidékre
1-2 gyermekhez szigo-
ru vallásos fiatalembert
ki a hébert tökéletesen
bírja és a Tarbut tan-
beosztás szerint 2-3
elemi tantani tud. Cím
a kiadóhivatalban. 4923-1

Nevelőt keresek 2
elemista és egy I
o. gimn. gyermek-
hez. יידיש ויהודים
tanítása is megki-
vántatik. Landó Mór
Kőjegyző Kékes-
újfalun, u. p. Szent-
máté. 4907-1

Figyelem!
Női kabátokat min-
den divat szerint
legjutányosabban
készít
Arbermann
női kabát-szalónja
Cluj, Str. Chinez 2.
(Szentlélek- és Kíni-
zsi-utca sarok).
Fordításokat,
alakításokat
is vállalok

Bacshor, mosótalp
felsőbőr és szil-
gyártóblank
állandóan nagy készlet
készíten és nagyban.
Legelőcsöbb árak mellett
Videki megrendéseket
kis postacsomagban is
eszközölk.
Vagontélelnél öt szá-
zalek kedvezmény
Sámsón-bőrgyár
Gyulagár-utca 1. A
gyorsáruktárral
szemben. Telefon:
Gyár 2-86, lakás 3-87

**Állami és városi
Tisztviselők!**

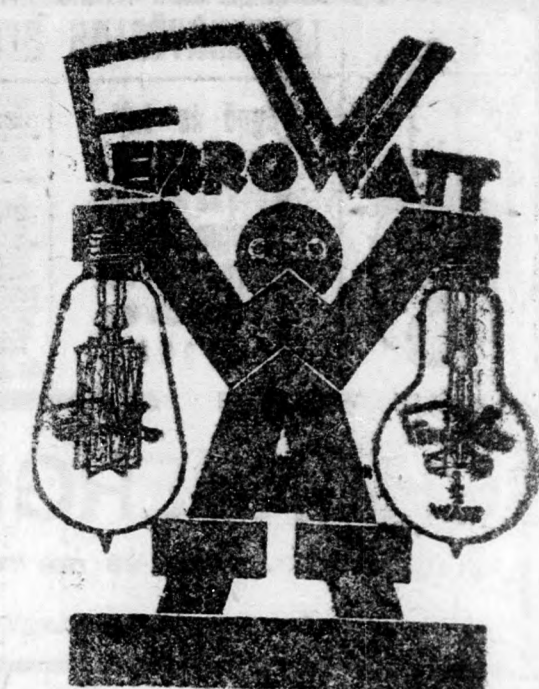
F. hó 31.-éig
bezárólag arképes igazolvánnyal
ellátott tisztviselők részére

**Dick Jakob
és Fia cég**

**nagy
alkalmi vásárt
rendez**

- 5000 m. Gyermekflanel . 13:50
- 3000 m. Karton . . . 17:50
- 3000 m. Barchett . . . 19:50
- 3000 m. Kelengye vászon 26:50
- 2000 m. Pepita szövet . . 33:—
- 3000 m. Gyapjuszövet 140 89:—
- 1500 m. Csikos nadrágszövet 125:—
- 3000 pár Téli női harisnya 15:50
- 2000 pár Téli férfi harisnya 15:50
- 4000 pár Téli női keztyü. 21:50
- 4000 drb. Gyermek trikó . 19:50
- 3000 drb. Férfi trikóing . 59:50
- 3000 drb. Férfi trikónadrág 59:50
- 3000 drb. Női trikó . . . 59:50
- 1000 drb. Női és férfi szvetter 129:—
- 600 drb. Női szvetter-kabát 179:—
- 2000 drb. Divat vállkendő 109:—
- 2000 drb. Női sifon ing . 79:50
- 1000 drb. Férfi zephiring . 98:50
- 1000 drb. Férfi tenniszring 98:50

**Elárusítás d. e. 9--12,
d. u. 3--5-ig**

Kássa Albert
Gép- és elektro-
technikai 1289
műszaki vállalata
Cluj, C. Victoriei 99.

Utazó bőrönd és táskák
legjobb minőségben készítő
Farmati bőröndésnéi
Cluj, Str. Memorandului (Vásár-u.) 16.

KÖSZENET
és kokszot azonnal szállít vagy
későbbi szállításra előjegyez va-
gon vagy métermázsa tételekben:
Kohn Zsigmond cég
Cluj, Strada Baritiu 10.
1413 Telefon 259.

Kereskedők figgelmébe!
Nagyobb tétel
Berliner
Raschel
Posztó
nagy és kicsi
Himzett
cosmanosi
barchet
Engross K eladás!
E
KENDŐ
D
Ö
Engross Ö eladás!
valamint más
téli fejkendők érkeztek
Judovits Lázár
kendő és szővőfonál
nagy kereskedésbe
Cluj, Szép-utca 2.
Telefon: 858.

Szerkesztő
vonalai és
Cluj-Kolozsvár
t. Pop. — Br
Uj Kele
szereztettség
kiadóhivatal
nyomda
széker osztály
t. S. Sz. —
szertanok
szereztettség
rök. — Kézi
szek vizszo
szertanok
v. évioit
A né
Wir mäs
Dr ngaal er
ntük, ki ke
morból és m
nau mondot
a német tör
ket az egya
götészeknek
egy soim
nép dacos
egy népé, a
nyen is a
veszedelem
oldásról ml
fegyverét.
Muszáj
mészet para
kor egy es
az imperato
a germén
szár és köm
parancsait
nép ellen
parancsoló
ennek, mint
haladásellen
törnie a tör
szikkalán.
Uj érte
tisztult és a
megfelelő ér
liamust me
paradox, am
és egyéni ki
Megbuktatta
amely szolgál
diktált enco
kultúra n'pni
főszabadsulás
a koldusbot
csodás viró
emberiség p
szürke napi
rá, hogy ez
sága és mi
téli kötele
fog összero
benne és az
támaszték:
Lessing írja
kellő is leh
ha módszer
tanakad, ha
hajtják, zse
német nép
kiegyensuly
ben és igyek
most is, a s
Ha Poinc
ha Lloyd
szava van, k
mak állanak
a világpolit
mindentit s
márka lép
javul, de int
ott áll, ahol
tris állott
arra fanyal
hogy különk
kalmazzon
sárlásai ellen
részére sz u
valutában á
kell minden
súlyedőnek
kapkodása, k
zadó szerez
igyekeése ar
helyét a d
senyében.
Kell, hog
száj. Az a
aisok sorozat
nem ingadoz
erejével daco
semmistülés
és idegében